

Kv Sankt Thomas 37

Fornlämning RAÄ Lund 73:1
Lund stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk undersökning 2019
Linda Billström

Titel: Kv Sankt Thomas 37

Författare: Linda Billström

Kulturmiljörapport: 2019:28

Omslagsbild: Schaktet sett från norr.

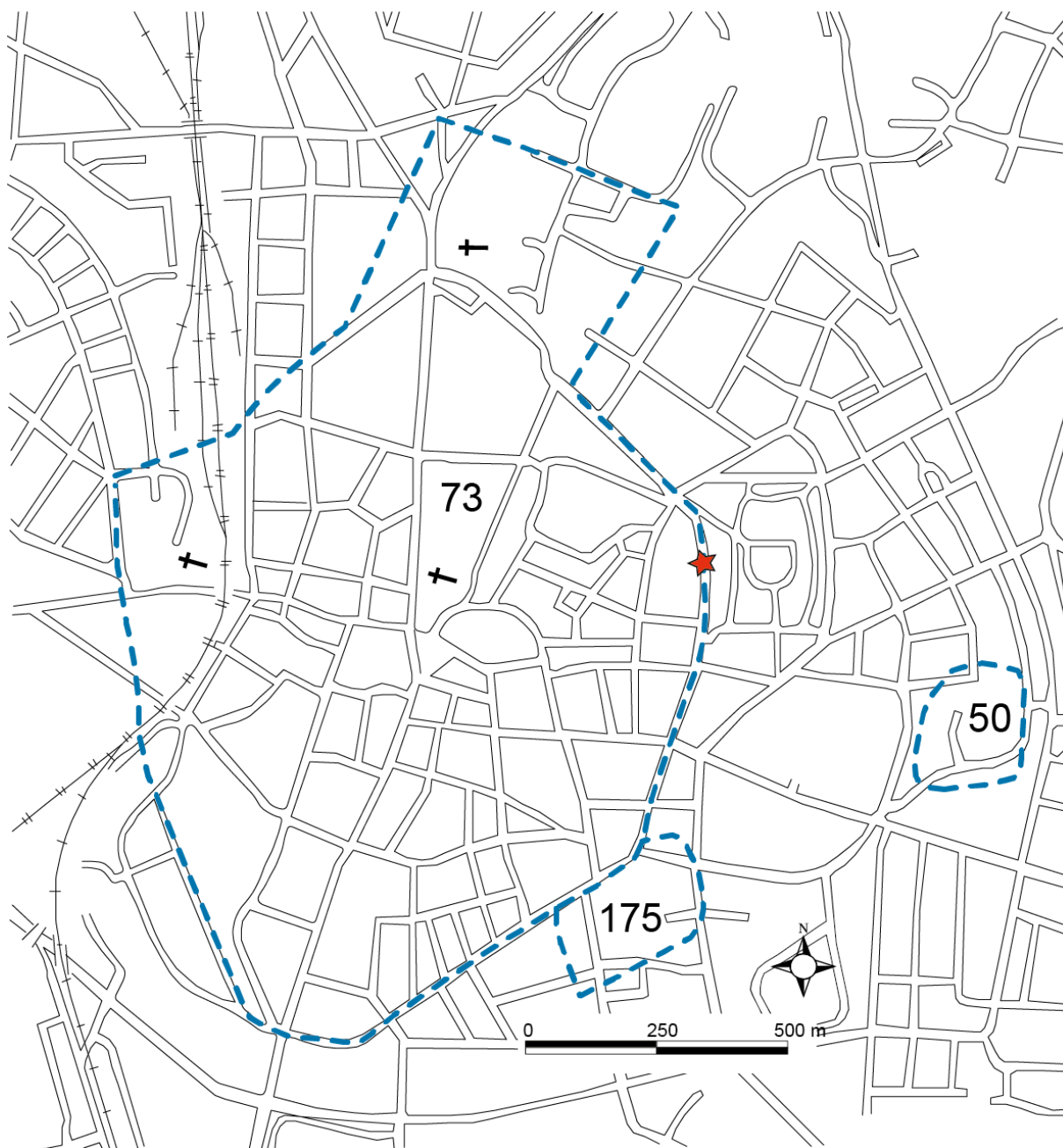
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	3
Genomförande och resultat.....	4
Kulturlagerstatus	5
Förslag på fortsatta åtgärder	6
Administrativa och tekniska uppgifter.....	7
Referenser	8

Sammanfattning

- Med anledning av schaktning i samband med VA-arbeten, ansökte Deramont Entreprenad om tillstånd till ingrepp i fornlämning. Enligt beslut från Länsstyrelsen (Lst dnr 431–20615–2019) skulle en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning genomföras av Kulturen (projektnr A_2019_0054).
- Då schaktningen påbörjats stod det klart att det i området gjorts omfattande schaktningsarbeten i modern tid vilket innebar att inga bevarade kulturlager påträffades.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

Med anledning av schaktning i samband med VA-arbeten, ansökte Deramont Entreprenad om tillstånd till ingrepp i fornlämning. Tillstånd söktes efter det att schaktning hade påbörjats, vilket innebar att en del av schaktet inte besiktigades. Enligt beslut från Länsstyrelsen (Lst dnr 431–20615–2019) skulle en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning genomföras av Kulturen (projektnr A_2019_0054). Området för schaktningsarbetena ligger i den östra delen av kv Sankt Thomas längs med Östra Vallgatan, det vill säga i den nordöstra delen av Lunds medeltida stadsområde.

Fornlämningsmiljö

Kvarteret Sankt Thomas svängda form är resultatet av att dess utbredning tidigare begränsades av stadsvallen. Norr om kvarteret fanns en öppning i den medeltida stadsvallen, där Stora Tomegatan, Östra Vallgatan och Tomegapsgatan möttes. Väster om kvarteret Sankt Thomas ligger Stora Tomegatan, som är av medeltida ursprung, medan Östra Vallgatan som utgör dess östra begränsning, lades ut som ett promenadstråk då stadens vall och vallgrav togs bort i området.

Söder om kvarteret ligger Agardhsgatan som lades ut under 1930-talet, men som kan ha haft en tidigare motsvarande medeltida sträckning. De östliga delarna av kvarteret utgjordes under 1700-talet framför allt av trädgårdstomter och lyckor (Balic 2017:4).

Enligt Anders Andrén's rekonstruktion av 1500-talets tomter i staden, utgör den aktuella fastigheten del av tomt 41:2 och tomt 41-42 (fig. 2). I skriftliga källor nämns en salig Jörgen Urnes gård, belägen norr om gården 31-42, det är möjligt att denna gård motsvarar tomten 41:2. Tomten 41-42 anges ha tillhört domkapitlet och gården anges arrenderas på "evig tid" av landstingsskrivaren Morten Hansen år 1552. År 1577 arrenderades gården på "evig tid" av kaniken Christoffer Jakobsen Holst och hans hustru Kristine Peder Kellebecksdatter. Knappt 100 år senare, år 1658, ägdes gården av en Hans Knudsen och 12 år senare stod svärsonen Jens Kusk som ägare. Gården kan enligt Andrén troligen förbindas med några medeltida uppgifter om en gård i Sankt Thomas socken som år 1341 såldes av Jakob Jensen, även kallad "junker Hanneke", till sockenprästen Mads Pedersen i Brunnby socken. Denne Mads Pedersen kom senare att donera gården till domkapitlet år 1350 (Andrén 1984:72).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Information om tidigare arkeologiska iakttagelser är hämtade från Kulturens LA-arkiv, om inget annat anges.

Tabell 1. Tabell över tidigare arkeologiska undersökningar och iakttagelser.

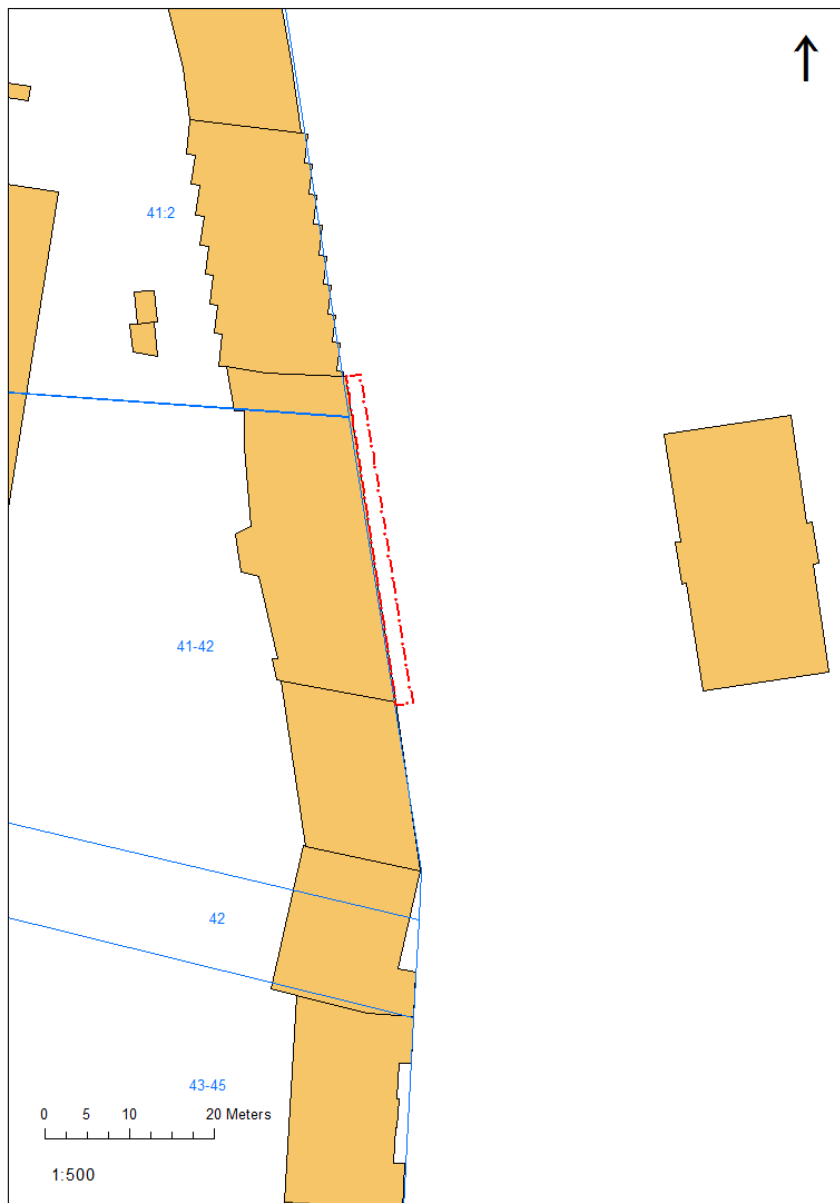
Årtal	Område	Typ av undersökning/iakttagelse
1945	Kv S:t Thomas 34	Vid grundgrävning påträffades en stenskodd brunn samt rester efter en damm.
1948	Kv S:t Thomas 33	I samband med grundgrävning för byggnad påträffades lösfynd i form av handtag i ben till skrapverktyg samt två sågade älghornsbitar, vilket tyder på någon sorts hantverksverksamhet. Ett profiltegel från en valvribba påträffades också, vilken kan härröra från en kyrkobyggnad. Flera gropar registrerades vid grundgrävningen, varav en med rester efter en träskoning.
1949	Stora Tomegatan	När byggnaden utmed Stora Tomegatan uppfördes, påträffades en syllstensrad med öst-västlig orientering i schaktets norra del. Stenarna låg på ett djup av ca 1,00 m under marknivå. I öster påträffades en stenskodd brunn med en diameter av 1,10 m.
1966	Kv S:t Thomas 38	I samband med uppförandet av Malmö Nation genomfördes en arkeologisk undersökning där två skiftesverksbrunnar, en stenbrunn samt en brunn med en holk bestående av en urholkad trästam påträffades (Karlsson 2007a).

1966	Kv S:t Thomas 39	I samband med att Lunds Nation utförde en grundgrävning till en byggnad, genomfördes en arkeologisk undersökning där två brunnar dokumenterades och keramik av mestadels högmedeltida karaktär framkom (Karlsson 2007b).
2011	Kv S:t Thomas 33	Vid dräneringsarbete och byte av brunn genomfördes en arkeologisk undersökning där det påträffades intakta medeltida kulturlager i form av ett odlingslager och spår efter en byggnad med lergolv. Kulturlagren dateras till tidig medeltid-senmedeltid med hjälp av keramik (Guldåker 2012a).
2011	Kv S:t Thomas 34	I samband med dräneringsarbete genomfördes en arkeologisk undersökning där den större delen av schaktet omfattades av tidigare ingrepp för frischaktet till byggnadens uppförande samt för avlopp och vattenledningar. Intakta medeltida kulturlager i form av ett odlingslager påträffades tillsammans med spår efter en damm, som troligen fyllts igen på 1600- till 1700-talet (Guldåker 2012b).
2014	Östra Vallgatan	I samband med omläggning av VA-ledningar i Östra Vallgatan genomfördes en arkeologisk undersökning där rester av stadsvallen, en äldre markhorisont, medeltida nedgrävningar och äldre tomtrännor påträffades. (Guldåker 2016).
2016	Kv S:t Thomas 26	Med anledning av dränering inom fastigheten, genomfördes en arkeologisk undersökning. I det södra schaktet framkom i huvudsak sentida fyllningar som troligen härrör från frischaktet kring Malmö Nation. Vidare påträffades en sentida oljetank samt ett intakt medeltida kulturlager bestående av äldre matjord tillsammans med matjord som påverkats av nedgrävningar och odling under de senaste 200 åren (Karlsson 2016)
2016	Kv S:t Thomas 32	På grund av dräneringsarbeten gjordes en arkeologisk undersökning. I området hade det gjorts omfattande schaktningsarbeten i modern tid och inga bevarade kulturlager påträffades (Balic 2017).

Genomförande och resultat

I samband med schaktning för VA-arbeten utmed fasadlivet på Malmö Nation, Östra Vallgatan 51 (kv S:t Thomas 37), ansökte Deramont Entreprenad om tillstånd till ingrepp i fornlämning i efterhand. Länsstyrelsen beviljade ingreppet enligt beslut Lst dnr 431–20615–2019 (Kulturens projektnummer A_2019_0054). Detta innebär att en del av schaktningsarbetet utfördes utan närvaro av Kulturens arkeologer.

Schaktet utmed fasaden omfattade ca 39,00 × 2,00 × 2,70 m och det visade sig att det i området gjorts omfattande schaktningsarbeten i modern tid (fig. 2). Inga bevarade kulturlager påträffades vid arbetet.

Figur 2. Översikt över schaktets placering (röd markering) utmed fasadlivet på Östra Vallgatan 51. Blå linjer och siffror motsvarar Andréns rekonstruerade tomter från omkring år 1500.

Kulturlagerstatus

När arbetet inleddes stod det klart att tidigare schaktningsarbeten helt hade förstört äldre lämningar. Med anledning av detta kom de arkeologiska insatserna att begränsas till två kortare tillsynstillfällen för att säkerställa att förutsättningarna inte förändrats. Sammantaget påträffades inga äldre lämningar, endast yngre bär- och fyllnadslager (fig. 3).

Figur 3. Översiktsbild över schaktet med fyllnadsmassor. Fotot taget från söder.

Förslag på fortsatta åtgärder

Arbetet är avslutat och inga fortsatta åtgärder förordas.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-20615-2019
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnummer	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2019_0054
Trakt/kvarter/fastighet	Sankt Thomas 37
Socken	Lund
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	VA-ledningar
Uppdragsgivare	Deramont Entreprenad
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Truls Månsson/Linda Billström
Övrig personal	-
Fältarbetstid	2019-07-02 – 2019-07-11
Fälttid, arkeolog, tim	2
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m ²	78 m ²
Kubik, m ³	210,6 m ³
Schaktmeter, m	39 m
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	1 st A3 ritfilm: 1 planritning skala 1:100, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	2 digitala fotografier
Analys	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Sankt Thomas 37

Referenser

- Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. *Medeltidsstaden. Rapport 56*. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer. Stockholm.
- Balic, I. 2017. Kv Sankt Thomas 32, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. *Kulturmiljörapport 2017:16*.
- Guldåker, A. 2012a. Kv Sankt Thomas 33, Lund. Arkeologisk förundersökning 2011. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 403*.
- Guldåker, A. 2012b. Kv Sankt Thomas 34, Lund. Arkeologisk förundersökning 2011. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 404*.
- Guldåker, A. 2016. Innerstaden 2:1 – Östra Vallgatan, fornlämning nr 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2014. *Kulturmiljörapport 2016:8*.
- Karlsson, M. 2007a. Kv Sankt Thomas 38, Lund. Arkeologisk undersökning 1966. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 302*.
- Karlsson, M. 2007b. Kv Sankt Thomas 39, Lund. Arkeologisk undersökning 1966. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 303*.
- Karlsson, M. 2016. Kv S:t Thomas 26, fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. *Kulturmiljörapport 2016:18*.

2019

- 2019:1 Kv. Gästis 8, Dalby socken, fornlämning 40:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Ivan Balic.
- 2019:2 Kv. Eskil 19, Allhelgonakyrkans tomt, fornlämning 73:1, Lunds socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning i form av markradarundersökning 2018. Mattias Karlsson.
- 2019:3 Stadsparken. Svanelucky 1 & 2, fornlämning Lund 73, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Stefan Larsson.
- 2019:4 Lyckebacken 5. Lunds socken, fornlämning Lund 5:1 & 6:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2018. Jan Kockum.
- 2019:5 Kikaren 14, Råå, Helsingborgs stad, Skåne län. Underhållsutredning och antikvarisk förundersökning 2019. Erik Blomqvist och Carita Melchert.
- 2019:6 Eslövs kommun. Kulturmiljöinventering Östra Eslöv 2018. Henrik Borg, Carita Melchert och Erik Blomqvist.
- 2019:7 Eslövs kommun. Kulturmiljöinventering Stockamöllan 2018. Henrik Borg, Carita Melchert och Erik Blomqvist.
- 2019:8 Eslövs kommun. Kulturmiljöinventering Västra Eslöv 2018. Henrik Borg, Carita Melchert och Erik Blomqvist.
- 2019:9 Innerstaden 2:1, Mårtenstorget. Lunds socken, fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2018. Jan Kockum.
- 2019:10 Tyghuset i Landskrona, Kv Tyghuset 1 Landskrona. Antikvarisk medverkan enligt KML invändig ändring 2015-2018. Henrik Borg
- 2019:11 Kvarteret Glädjen 15. Fornlämning 73:1, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Schaktningsövervakning 2019. Stefan Larsson.
- 2019:12 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan Scholärlängan 2018-2019. Carita Melchert.
- 2019:13 Flyinge 22:50, Bostad 1824 Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018-2019. Carita Melchert.
- 2019:14 Kulturen 24, Borgarhuset, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk förundersökning 2018-2019. Erik Blomqvist.
- 2019:15 Kv Sankt Mikael 13, fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Gertie Ericsson.
- 2019:16 Kv Herkules 8, fornlämning Trelleborg 19:1, Trelleborgs stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2019:17 Västergatan 2:1, Lund, fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018. Truls Månsson.
- 2019:18 Kv Själabodarna 11, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Jan Kockum.
- 2019:19 Kv Sankt Måns 21, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2018. Aja Guldåker.
- 2019:20 Värpinge 17:29, fornlämning Lund 156:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Jan Kockum.
- 2019:21 Glädjen 13, fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2019:22 Skegrie 14:11 Skegrie mölla, Trelleborgs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018- 2019. Erik Blomqvist.
- 2019:23 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan Norra unghäststallet, Norra och Södra kommenderingsstallen 2019. Carita Melchert.
- 2019:24 Universitetet 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2019:25 Kv Apotekaren 11, Stora Gråbrödersgatan, fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2019:26 Kv Föreningen 16, fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Jan Kockum.

- 2019:27 Kv Paradis 51, fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017–19. Jan Kockum.
- 2019:28 Kv Sankt Thomas 37, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.